

Dohovor
Rady Európy
**o boji
proti
obchodo-
vaniu
s ľuďmi**

**Práva
obetí**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Obchodovanie s ľuďmi porušuje práva a ovplyvňuje životy nesčíselného množstva ľudí v Európe a inde. Neustajne narastá počet žien, mužov a detí, s ktorými sa obchoduje ako s tovarom, buď cez hranice alebo v ich vlastnej krajine a ktoré upadajú do pasce vykorisťovania a zneužívania.

■ Cieľom Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, ktorý nadobudol platnosť 1. februára 2008, je:

- ▶ zabrániť obchodovaniu s ľuďmi,
- ▶ chrániť obeť obchodovania,
- ▶ trestne stíhať obchodníkov, a
- ▶ podporovať koordináciu vnútroštátnych opatrení a medzinárodnú spoluprácu.

■ Dohovor sa uplatňuje na:

- ▶ všetky formy obchodovania s ľuďmi, či už národné alebo medzinárodné, spojené alebo nespojené s organizovaným zločinom,
- ▶ všetky obeť obchodovania s ľuďmi (ženy, muži a deti),
- ▶ všetky formy vykorisťovania (sexuálne, nútená práca alebo služby, otroctvo, zotročovanie, odoberanie orgánov, atď).

■ Hlavnou pridanou hodnotou dohovoru je jeho dôraz na ľudské práva a ochranu obetí. Dohovor definuje obchodovanie s ľuďmi ako porušovanie ľudských práv a zásah do dôstojnosti a integrity osoby. To znamená, že vnútroštátne orgány sú brané na zodpovednosť, ak neprijmú opatrenia na zabránenie obchodovania s ľuďmi, ochranu obetí a účinné vyšetrenie prípadov obchodovania s ľuďmi.

■ Obchodovanie s ľuďmi je celosvetový fenomén, ktorý nepozná hranice, a dohovor je preto relevantný a otvorený pre všetky krajiny sveta.

ČO JE OBCHODOVANIE S ĽUĎMI?

— Dohovor definuje obchodovanie s ľuďmi ako kombináciu troch prvkov:

- ▶ **akcia:** zlákanie, preprava, prechovávanie, ukrývanie alebo prevzatie osôb;
- ▶ s použitím určitých **spôsobov:** hrozby alebo použitia násillia alebo iných foriem donucovania, únosu, podvodu, klamstva, zneužitia moci alebo bezbranného postavenia, alebo poskytovania a prijímania platieb alebo výhod na dosiahnutie súhlasu osoby majúcej kontrolu nad inou osobou;
- ▶ na **účely vykorisťovania:** vykorisťovanie zahŕňa prinajmenšom vykorisťovanie na prostitúciu alebo iné formy sexuálneho vykorisťovania, nútenú prácu alebo služby, otroctvo alebo praktiky podobné otroctvu, zotročovanie alebo odoberanie orgánov.

AKÝ JE ROZDIEL MEDZI OBCHODOVANÍM S ĽUĎMI A PREVÁDZAČTVOM?

— Kým cieľom prevádzactva je nelegálna cezhraničná preprava s cieľom získať priamo alebo nepriamo finančný alebo iný hmotný prospech, cieľom obchodovania s ľuďmi je vykorisťovanie. Navyše, obchodovanie s ľuďmi nemusí byť spojené s prekročením hraníc a môže k nemu dochádzať vo vnútri krajiny.

KTO JE OBEŤOU OBCHODOVANIA S ĽUĎMI?

— Obeťou obchodovania sa môže stať ktokoľvek – ženy, muži a deti, osoby akéhokoľvek veku a v akomkoľvek sociálnom postavení. Osoby, ktoré sa stanú obeťou obchodovania, sú napríklad donútené poskytovať sexuálne služby, pracovať za nízku mzdu alebo bez mzdy, alebo podstúpiť odobratie orgánov. Vykorišťovanie je často sprevádzané fyzickým a emocionálnym násilím a vyhrážaním sa obetiam a ich príbuzným.

— Obeťou obchodovania s ľuďmi podľa dohovoru je osoba, ktorá bola zlákaná, prepravená, prechovávaná, ukrývaná alebo prevzatá v rámci krajiny alebo cez hranice, s použitím hrozby, násilia, podvodu, nátlaku alebo iných nezákonných spôsobov, na účely vykorisťovania.

— Dieťa sa považuje za obeť obchodovania s ľuďmi bez ohľadu na to, či bol na jeho zlákanie, prepravu, prechovávanie, ukrývanie alebo prevzatie na účely vykorisťovania použitý niektorý z uvedených **spôsobov**.

— „Súhlas“ osoby s vykorisťovaním je irelevantný, ak bol použitý niektorý z uvedených **spôsobov** (donútenie, podvod, zneužitie zraniteľného postavenia, atď.). Osoba sa považuje za obeť aj vtedy, keď k vykorisťovaniu ešte nedošlo, ale stala sa predmetom niektorej z **akcií** s použitím niektorého zo **spôsobov**.

AKÉ PRÁVA USTANOVUJE DOHOVOR PRE OBETE OBCHODOVANIA S ĽUĎMI?

Identifikácia

Osoby treba aj formálne identifikovať ako obeť obchodovania s ľuďmi, aby sa zamedzilo tomu, že sa s nimi bude zaobchádzať ako s neregulárnymi migrantmi alebo zločincami. Túto identifikáciu vykonávajú špeciálne vyškolení odborníci (policajti, sociálni pracovníci, inšpektori práce, lekári, poskytovatelia podpory, atď.), ktorí uplatňujú dohodnuté postupy a identifikačné kritériá.

Čas na zotavenie a rozmyslenie

Ešte skôr, než sú osoby formálne identifikované ako obeť, majú nárok na najmenej 30 dní na zotavenie a vymanenie sa spod vplyvu obchodníkov s ľuďmi a zväzanie spolupráce s orgánmi pri vyšetrovaní trestného činu obchodovania s ľuďmi. Počas tohto obdobia nemôžu byť vyhostené z krajiny a majú nárok na pomoc aj v prípade, že nemajú legálny pobyt.

Pomoc

Bez ohľadu na to, či je obeť ochotná spolupracovať pri trestnom vyšetrovaní alebo vystupovať ako svedok, má nárok na:

- ▶ vhodné a bezpečné ubytovanie,
- ▶ psychologickú pomoc,
- ▶ materiálnu pomoc,
- ▶ prístup k naliehavému lekárskeму ošetrovaniu,
- ▶ prekladateľské a tlmočnicke služby,
- ▶ poradenstvo a informácie,
- ▶ pomoc pri trestnom konaní,
- ▶ prístup na trh práce, k odbornej príprave a vzdelávaniu, pokiaľ má v krajine legálny pobyt.

Právna pomoc

— Obete obchodovania s ľuďmi majú nárok na informácie o ich právach a o všetkých príslušných postupoch v jazyku, ktorému rozumejú. Majú právo aj na právnu pomoc a na bezplatné právne poradenstvo za určitých podmienok.

Povolenie na pobyt

— Obeti sa môže vydať obnoviteľné povolenie na pobyt, ak si to vyžaduje jej osobná situácia, alebo ak potrebuje zostať v krajine s cieľom spolupracovať s orgánmi pri vyšetrowaní trestného činu obchodovania s ľuďmi. Vydanie povolenia na pobyt nezasahuje do jej práva podať žiadosť o udelenie azylu.

Ochrana súkromného života a identity

— Osobné údaje obete nemôžu byť zverejnené a môžu byť uchovávané len na konkrétne zákonom stanovené účely. Nesmú sa použiť žiadnym spôsobom, ktorý by umožnil jej identifikáciu.

Ochrana počas vyšetrowania a súdneho konania

— Ak je to potrebné, obetiam a ich rodinným príslušníkom sa poskytne ochrana pred prípadnou pomstou alebo zastrašovaním zo strany obchodníkov s ľuďmi. Môže zahŕňať fyzickú ochranu, presťahovanie, zmenu identity a pomoc pri hľadaní zamestnania.

Odškodnenie

— Obete obchodovania s ľuďmi majú nárok na finančné odškodnenie za ujmu, ktorú utrpeli v rukách obchodníkov s ľuďmi. Toto odškodnenie im môže priznať súd po konfiškácii majetku obchodníkov s ľuďmi, alebo im ju môže poskytnúť štát, v ktorom došlo k ich vykorisťovaniu.

Repatriácia a návrat

— Návrat obetí do krajiny pôvodu sa musí uskutočniť s primeraným ohľadom na ich práva, bezpečnosť a dôstojnosť a s prihliadnutím na prípadné súvisiace právne konania. Po návrate sa im musí poskytnúť pomoc pri opätovnom začlenení sa do spoločnosti, napríklad možnosť vzdelávania a pomoc pri hľadaní zamestnania.

AKÉ OSOBITNÉ PRÁVA MAJÚ DETSKÉ OBETE OBCHODOVANIA S ĽUĎMI?

— Popri vyššie uvedených právach priznaných všetkým obetiam obchodovania s ľuďmi majú deti nárok na tieto osobitné práva:

- ▶ deťom bez sprievodu je ustanovený opatrovník, ktorý ich zastupuje a koná v ich najlepšom záujme;
- ▶ urobia sa kroky na zistenie totožnosti a štátnej príslušnosti detí a na nájdenie ich rodiny, ak je to v ich najlepšom záujme;
- ▶ ak nie je isté, aký je vek obete, ale možno dôvodne predpokladať, že je mladšia ako 18 rokov, obeť sa považuje za dieťa a až do overenia jej veku sa na ňu vzťahujú osobitné ochranné opatrenia;
- ▶ deti majú právo na vzdelávanie a na podporné opatrenia prihliadajúce na ich potreby;
- ▶ pred ich repatriáciou sa vykoná hodnotenie rizík a bezpečnosti a návrat dieťaťa sa uskutoční len v prípade, že je to v najlepšom záujme dieťaťa;
- ▶ deti majú nárok na osobitné ochranné opatrenia počas vyšetrovania a súdneho konania.

MONITOROVANIE VYKONÁVANIA DOHOVORU

— Všetky krajiny, ktoré podpísali Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi, pravidelne monitoruje Skupina expertov pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi (GRETA). Úlohou GRETA je zabezpečiť účinné uplatňovanie ustanovení dohovoru a rešpektovanie práv obetí.

— GRETA analyzuje situáciu v príslušnej krajine a vypracúva správy, v ktorých identifikuje osvedčené postupy a nedostatky a predkladá odporúčania na zlepšenie vykonávania dohovoru v krajine. Správy a odporúčania sa zverejňujú a sú dostupné na internetovej stránke Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi.

Kontakty a ďalšie informácie

Sekretariát Dohovor Rady Európy o boji proti obchodovaniu
s ľuďmi (GRETA a Výbor zmluvných strán dohovoru)

Rada Európy / Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

Francúzsko / France

E-mail: Trafficking@coe.int

www.coe.int/trafficking